

Зміст мовної освіти повинен бути орієнтований на створення необхідних умов для реалізації творчих можливостей особистості, на здобуття кожним учнем багатоаспектної, естетичної мовної культури, адже висока культура мовлення – важлива складова загальної культури особистості.

Список використаних джерел:

1. Ожегов С. И. Очередные вопросы культуры речи. Вопросы культуры речи. – Вып. 1. – М., 1955. – С. 6.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. – Х.: Акта, 2012. – 563 с.

Буряк О.Ф.

кандидат філологічних наук, доцент,

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

ФІЛОСОФІЯ ЛЮБОВІ В ПОЕЗІЇ ІГОРЯ КАЛИНЦЯ

Серед сутнісних рис людини Ігор Калинець називає здатність до «градації вдосконалення» [1, с. 395]. Стверджуючи безмежність людського Я, поет розглядає дихотомну структуру особистості в традиціях кордоцентричної філософії Г. Сковороди. Тіло – «*третинна пелена*» [1, с. 116], недосконале через свою минуність. Духовне начало – вияв істинної людини, а серце – її життєдайний центр:

Початок дерева життя – у серці,

його велінням дерево росте [1, с. 115].

Калинець доводить перевагу духовного над «тісними гранями тіла» [1, с. 394]. Людська душа має невичерпний потенціал, наділена здатністю до безкінечного розвитку, а значить, відкриває шлях до абсолютного утвердження людини, її наближення до Бога:

Господнє царство всередині,

любові осяйний престол,

і озивається правдивий,

стоправедний її глагол:

нема ні меж, ні пут, ні вину

по всій Вселенній зореplinній [1, с. 267].

Митець висвітлює універсальні властивості любові як вершини еволюції духовного первня. Любов – це і мета існування, і спосіб енергійного утвердження особистості: «існуємо щоб любити» [1, с. 400].

Водночас любов відкриває людині шлях у вічність:

беруть тільки нашу любов

в країну що перлистою

пеленою огортає виснажену

кулю [1, с. 401].

Необхідна умова ствердження особистості – відновлення людської цілісності, що немислиме без глибинного самопізнання. Оскільки сфера Я в художньому світі Калинця дуже динамічна, то поняття самопізнання може розширюватися й бути тотожним поняттю пізнання.

Як альтернатива розуму, озброєному різними мірками, виступає серце, безмежне в силі своєї ненормованої спонтанності. Любов володіє адекватною унікальною пізнавальною здатністю: «*Ми серцем бачим, серце зорим...*» [1, с. 71]. Осяяння серця допомагають збагнути те, що недоступне розуму, приреченому на вічну дистанцію з абсолютною істиною. Саме завдяки любові можна досягти виконання умови глибинного, абсолютного пізнання – зменшення відстані між суб'єктом і об'єктом пізнання до нуля.

гину в синьому

в тобі гину

куди несеш мене своїми ногами

який краєвид покажеш своїми очима

в яку розпуку вкинеш своїм серцем [1, с. 404]

Пізнавальна функція любові нерозривно пов'язана з її потужним творчим началом. І. Калинець переконаний, що саме любов конституює людину:

Була собі з мене людинка з глини,

глиняний світ спирався на глиняних ногах.

Аж поки не об'явилася ласка твоя до мене –

черленої печі животворящий огар [1, с. 88].

У Калинцевій поезії любов реалізується в усьому своєму багатотональному спектрі – від філавтелії (любові до себе) як нульової точки відліку в її розвитку до вершинного вияву – самозреченого почуття. Це не лише кохання, а любов до всього світу в його неосяжному розмаїтті.

Завдяки любові відбувається надзвичайно важливий процес відновлення людської цілісності, в якому можна умовно визначити два еволюційні етапи, що стали об'єктом художнього зображення митця.

Перший етап, певною мірою спричинений дією інстинкту самозбереження людини, – реставрація андрогінної цілісності особистості, єднання зі своєю втраченою «половиною». Змальовуючи нерозривний зв'язок закоханих, автор використовує алюзії з міфу Платона про андрогінів – перших двостатевих людей [3]: *«я ланцюг / на береги що п'ють голубе кохання / і ніколи не розлучаються навіть / якщо проминуть хвили сп'яніння / і підойметься таємниче дно / то не між ними / а щоб згладити їх гранисті обриси відособлення / я благословення ланцюг / не на два береги / а на одне двобереге»* [1, с. 396].

Другий етап відновлення цілісності особистості відбувається шляхом осягнення любов'ю єдності з макрокосмом. Через любов світ входить у людину, і сфера Я розширюється адекватно сфері любові. Усвідомивши свій новий буттєвий стан, Калинцевий ліричний герой дивується: *«Мене багато як!»* [67, с. 534]. Духовна всюдиприсутність не розпорошує, не руйнує, а навпаки укріплює ядро особистості. Відбувається реставрація первісної цілісності особистості, сфера Я стає адекватною безмежжю Всесвіту:

*глибоко в душі відчуваю кристали
землі повітря води
вірю в їх існування поза тісними
гранями тіла* [1, с. 394].

Всеохопна спроможність любові допомагає самоствердитися людині як універсуму. Особистість кардинально відрізняється від інших реалій природи, спроможних любити лише частинки свого мікросвіту («Дві пісеньки про синє»): *«У синьої квітки / золоте серце: / вона любить /*

срібну рослину / і золоту осу. / У синьї пташки / золоте серце: / вона любить / і золоте яєчко, / і сорокате...» [1, с. 374].

Людський світ любові незрівнянно більший, бо поєднує в собі безліч мікрокосмів: *«У нашої дівчинки / найзолотіше серце, / бо вона любить / і квітку з осою, / і пташку з яєчком, / і річку із рибкою, / і пісню зі смутком [1, с. 374].*

Поет уважає, що людина самовдосконалюючись повинна розвинути здатність любити задля досягнення гармонії зі світом. Ця думка перегукується з тлумаченням любові представником Флорентійської академії М. Фічино: «любов – та рухаюча сила, яка примушує Бога – або за допомогою якої Бог примушує себе – вилити свою сутність у світ і яка, з іншого боку, примушує його творіння шукати возз'єднання з ним» [Цитую за: 2, с. 321]. На переконання філософа, такий духовний кругообіг сприяє гармонізації світу. Якщо у М. Фічино Бог – першоджерело любові, то в І. Калинця він має статус ідеалу, уособлює невичерпний потенціал душі, що відкриває шлях у вічність.

М. Кузанський доводить, що любов людини до світу – закономірний наслідок її любові до Всевишнього: «Бог – безкінечне – присутній у кожному найдрібнішому предметі» [Цитую за: 2, с. 320], тому, люблячи Бога, людина повинна любити весь світ. Калинець творчо осмислює цю ідею, міняючи місцями причину і наслідок: людина любить світ і цим самим наближається до Бога як ідеалу любові.

Філософська концепція Калинця суголосна з різними філософськими теоріями, серед яких чільне місце займає кордоцентричне вчення Г. Сковороди й концепції мислителів Відродження. Центральний постулат І. Калинця: любов – універсальний спосіб самоствердження особистості. Подолання смерті – наслідок, що випливає з альтруїстичної філософії митця, тому платонівська формула: «Любов – це поривання до безсмертя» набуває самобутньої авторської інтерпретації: «Безсмертя – результат любові».

Митець знайшов граціозне розв'язання проблеми утвердження людини у вічності – наслідок, що випливає із «закону сили любові». Шукаючи оптимальний спосіб зв'язку індивіда зі світом, Калинець відкрив шлях проникнення до вічності Чим глибша й вища любов, тим

потужніше самоствердження людини. Поет із геніальною легкістю подолав труднощі, що були непереборною перешкодою для інших:

*це той
що забув тверезу мову людей
і пішов орати метеликами
серед зілля-журилля
де навіть волам не під силу [1, с. 422].*

Ігор Калинець доводить парадоксальну залежність енергетичної потужності антропоцентру від ступеня його децентрації. Чим більше позитивної енергії віддає, випромінює центр, тим більше сила його вияву, а отже, й міра утвердження. Ця «алогійна» закономірність постулює спроможність людини (матеріально локалізованого центру) зростати до безкінечності завдяки його енергетичному полю (душі). Ця ідея, яку можна умовно назвати альтруїстичним антроподецентризмом, може стати ядром філософії майбутнього: людина не є центром світобудови, але її духовність як функція (користуючись термінологією деконструктивістів) має наснажувати світ.

Список використаних джерел:

1. Калинець І. Слово триваюче: поезії / І. Калинець. – Харків: Фоліо, 1997. – 539 с.
2. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения / А. Ф. Лосев. – М.: Мысль, 1978. – 623 с.
3. Платон. Пир / Платон // Платон. Сочинения: в 4 т. / Платон. – М.: Мысль, 1990. – Т. 1. – С. 95-157.